

Лідія Хомич

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Київ

Аксіологічні основи формування вчителя для майбутнього

Вступ

Зміни у житті нашого суспільства висувають, як пріоритетну, проблему освіти висококультурної, інтелектуальної, творчої особистості, яка здатна забезпечити прогрес нації, вихід держави на рівень цивілізованих країн світу. Розв'язати цю проблему має вчитель як представник культури, він формує в учнів загальнолюдські цінності і особливе ставлення до них. Як наголошує І. Бех, розвиток у вихованця почуття цінності іншої людини може успішно здійснюватися за умови своєчасного блокування у нього Его-потягів, які деструктивно впливають на моральну сферу особистості¹. Розв'язання цієї важливої проблеми органічно пов'язане із переосмисленням змісту професійної підготовки вчителя для майбутнього.

Саме тому, актуальним є перехід до гуманізації педагогічної освіти, яка має стати чинником розвитку свідомості, тобто розвитку культури мислення і культури почуттів особистості майбутнього вчителя. Це передбачає усвідомлення ним, перш за все, моральних, духовних, естетичних цінностей, які складають мету існування людини. В числі цих цінностей - гідність людини, любов до ближнього, гармонія з природою, Космосом, вічні моральні заповіді «не убий», «не вкради», «шануй матір свою і батька свого», які не дивлячись на давність, здатні оновлюватися й відроджуватися в кожному нову епоху.

Світ цінностей - це насамперед світ культури у широкому розумінні, це сфера духовної діяльності людей, їх моральної свідомості, уподобань, якими виражається міра духовного багатства людини. Тому з давніх часів

¹ Бех І.Д. Почуття цінності іншої людини як моральний пріоритет особистості // Початкова школа. – 2001. – № 12. – С. 24-26.

вони були предметом дослідження філософів: в античній і середньовічній філософії цінності не виокремлювалися від життя людини; у середні віки цінності набувають релігійного характеру; в епоху Відродження перевага надавалася цінності гуманізму; у Новий час розвиток науки і нових суспільних відносин сприяв розгляду речей і явищ як цінностей.

Основою сучасного навчально-виховного процесу є Людина як найвища цінність, а зміст освіти необхідно спрямовувати на розвиток ціннісного морального ставлення особистості до соціального і природного середовища і до самої себе. Ціннісне ставлення передбачає поєднання інтересів викладача і студента, спрямованих на вільний саморозвиток особистості, збереження її індивідуальності, виховання такого громадянина-патріота, який здатен забезпечити високий рівень розвитку культури держави, її престиж та гідне місце в цивілізованому світі.

В умовах сьогодення, аксіологічне мислення набуває нового значення в зв'язку з новими соціальними, науково-технічними реаліями дійсності, оскільки все більшу роль у змісті світогляду нових поколінь повинні відігравати цінності миру, життя людини, її особистого самоствердження. Науковці вважають, що це зумовлене природними наслідками зміни ціннісної парадигми, породженої цивілізаційним конфліктом. Ломка старих ідеологічних догм створила в системі ціннісних орієнтацій особистості, зокрема українців, вакуум, який зараз намагаються безладно заповнити або довічними загальнолюдськими цінностями (через віру, церкву), або цінностями суспільства споживання, переносячи їх на український ґрунт без урахування специфіки нашої історії та ментальності².

Класифікація цінностей

Єдиного підходу про класифікацію цінностей немає. Філософи вважають, що найзагальнішою основою класифікації цінностей є: сфери громадського життя, носії цінностей, ієрархія цінностей. Відповідно розрізняють три групи цінностей: матеріальні, соціально-політичні і духовні. Матеріальні цінності - це ціннісне значення природних об'єктів і предметних цінностей, тобто засобів праці і речей - безпосереднього споживання. Соціально-політичні цінності - це ціннісне значення соціальних і політичних явища, подій, політичних актів та дій. Духовні (суб'єктивні) цінності - це нормативна, рекомендаційно-оціночна сторона явищ суспільної свідомості, що виражається через відповідні форми, слу-

² Крижко В.В., Мамаєва І.О. Аксіологічний потенціал державного управління освітою. Навч. посібник. - К.: Освіта України, 2005. - С.15.

жить нормативною формою орієнтації людини в соціальній і природній реальності.

Особливе місце займає культура як цінність інтегрального порядку. По-перше, тому, що культура поєднує матеріальні, соціально-політичні і духовні цінності, створені працею людини для задоволення своїх потреб. По-друге, тому, що культура - це не тільки сукупність створених цінностей, але й спосіб створення і засвоєння цінностей, тобто спосіб реалізації творчого потенціалу людини у сфері матеріальної і духовної діяльності. Інакше кажучи, це не просто сума предметів і цінностей, але й процес розкриття здібностей і дарувань людини, формування в неї відповідних ціннісних орієнтацій. Культура як цінність - це все те, що сприяє розвитку людини, її гуманності, шляхетності, творчих здібностей і зростанню її волі.

З погляду носія (другий аспект класифікації цінностей) звичайно розрізняють: індивідуальні, групові або колективні, загальнонародні і загальнолюдські цінності. Загальнонародні і загальнолюдські цінності - це ціннісна значимість предметів, явищ, ідей для даного суспільства або для світового співтовариства.

З погляду ієрархій, тобто розташування цінностей відповідно тієї ролі, яку вони відіграють у житті суспільства і людини, виділяються три групи цінностей. По-перше, цінності, що мають другорядне значення для людини і суспільства. По-друге, цінності повсякденного попиту і повсякденного побуту (матеріальні і духовні цінності). І по-третє, вищі цінності, які відображають фундаментальні відносини і потреби людей. Вищі цінності, як правило, мають загальнолюдський характер. Вищі цінності - мир, життя людства, цінності суспільного ладу, уявлення про справедливість, волю, права й обов'язки людей, дружбу, любов, довіру, родинні зв'язки, цінності діяльності (праця, творчість, творення, пізнання істини), цінності самозбереження (життя, здоров'я), цінності самоствердження і самореалізації, цінності, що характеризують вибір особистих якостей: чесність, хоробрість, вірність, справедливість, доброта та ін.³

Фахівці налічують десятки й навіть сотні цінностей. Відомим є поділ їх на загальнолюдські цінності, національні, громадянські, духовні, особистісні тощо. Зокрема академік І. Бех вважає, що «духовні цінності є адекватними індикаторами розвиненої особистості, за допомогою яких вона упізнається. Розвиненою особистістю можна вважати ту, яка досягла

³ Класифікація цінностей. Вищі цінності та їх роль у суспільстві / Основи філософських знань [Електронний ресурс] Режим доступу. <http://subject.com.ua/philosophy/osnovi/155.html>

вищого рівня духовного засвоєння навколишнього світу. Що б не сталося, вона на такому ж рівні має засвоїти і свій внутрішній світ, який часто буває для неї закритим. Тому слід формувати у вихованця здатність дедалі більше відкриватися самому собі, наближатися до наістотнішого в собі»⁴. Нам імпонує система цінностей виховання і розвитку особистості, визначена О. Вишневським. Серед них: абсолютні, вічні цінності; національні цінності; громадянські цінності; сімейні цінності; цінності особистого життя; валео-екологічні цінності⁵.

У Польській енциклопедії аксіології педагогічної обґрунтовано ряд цінностей, серед яких, розвитку людини, естетичні, етичні, інструментальні, культури, моральні, народно-патріотичні, нормативні, особливі і спеціальні, життєві, релігійні, універсальні, побутові тощо⁶. Російські вчені виділяють вісім вищих значущих понять: людина як абсолютна цінність; сім'я - початкова одиниця суспільства, природне середовище розвитку дитини, що закладає основи особистості; праця - основа людського буття, що найбільш повно характеризує суть людини; знання - результат різноманітної і перш за все творчої праці; культура - велике багатство, накопичене в матеріальному і духовному житті людей; вищий прояв творчих сил і здібностей людини; вітчизна - єдина, унікальна для кожної людини Батьківщина, дана йому долею, заповідана предками; земля - загальний будинок людства, що живе в гармонії з природою; мир - спокій і згода між людьми, народами й державами, головна умова існування Землі та людства⁷.

Отже, система цінностей і якостей особистості розвивається й виявляється через її власне ставлення: до держави і суспільства, до себе, людей, природи, праці, мистецтва. Такий комплексний підхід має реалізуватися у змісті навчання і виховання, у викладанні усіх дисциплін вищого навчального закладу на різних рівнях освіти. Як зазначають вчені (І. Бех, І. Зязюн, Б. Ліхачев) особливу увагу, при цьому, слід приділяти формуванню базової культури, в якій здійснюється навчально-виховний процес. Через призму культури майбутній педагог формує професійно-педагогічні

⁴ Бех І. Духовні цінності в розвитку особистості / Іван Дмитрович Бех // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 1. – С. 127.

⁵ Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: Навч. посіб. 3-тє вид., доопрац. і доп. К.: Знання, 2008. – С. 230-234.

⁶ Encyklopedia aksjologii pedagogicznej, Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne, Radom 2016.

⁷ Караковский В.А. Воспитание? Воспитание... Воспитание!: Теория и практика школьных воспитательных систем / В.А. Караковский, Л. И. Новикова, Н. Л. Селиванова; [под общ. ред. Н.Л. Селивановой]. – М.: Педагогическое общество России, 2000. – С. 181-186.

цінності, творчий потенціал і особистісні якості. Тому, майбутні педагоги мають не лише набути високої фахової кваліфікації, але й стати одночасно носіями цінностей та ідеалів культури українського народу, здатними до формування національно-художньої культури учнів.

Система цінностей вчителя

Оскільки ціннісні орієнтації є невід'ємною складовою розвитку особистості, її відносин, спрямованості і мотиваційно-потребової сфери, тому в сучасних умовах необхідно у вищому педагогічному навчальному закладі формувати особистісну систему цінностей у майбутніх вчителів. Вона має формуватися у навчально-виховному процесі комплексно через цивілізаційні цінності, які є невід'ємною складовою становлення цілісної особистості, серед них виділяємо - *загальнолюдські, національні, громадянські, сімейні, особистісні, екологічні цінності*.

Охарактеризуємо які саме загальнолюдські цінності мають бути сформовані в системі цінностей майбутнього педагога.

Відмітимо, що *загальнолюдські цінності* мають конкретно-історичний зміст, наприклад розуміння свободи в епоху середньовічного суспільства суттєво відрізняється від сучасного її розуміння. Зокрема, у сучасному світі переважає гуманістична тенденція, сенс якої зводиться до цілісності, гармонії, які розвиваються як у самому світі (людина, суспільство, природа), так і у відповідній системі загальнолюдських цінностей. Перш за все це єдність свободи як найвищого прояву гуманізму і творчої самореалізації людини та співпричетності.

В нашому дослідженні ми спиралися на позиції щодо проблеми змісту загальнолюдських цінностей у дослідженнях філософів представників інших гуманітарних наук та педагогічної думки. Зокрема, орієнтація студентів в світі цінностей може бути представлена як процес сходження особистості до цінностей суспільства. Кирьякова А. проводить думку про гуманістичне спрямування цінностей суспільства і як домінуючі виділені такі цінності як істина (пізнання), добро, краса і близькі по значущості до них людина (щастя), праця (діяльність, творчість), вітчизна (свобода) - цінності, що є загальнолюдськими і такими, що виконують функцію соціальної домінування, орієнтації у всі часи розвитку суспільства⁸.

Дослідниця Т. Скородумова виділяє такі цінності європейської цивілізації: позиція особистості в суспільстві (європейська цивілізація ще

⁸ Кирьякова А.В. Теория ориентации личности в мире ценностей: Монография. – Оренбург, 1996. – 190 с.

з часів античності покоїться на певному соціальному контракті між керівниками і керованими); розосередження влади в суспільстві; розділення влади на політичну і духовну, етичну; свобода особистості як загальнолюдська цінність, а також інші права людини; розділення політичної і економічної влади; свобода підприємництва; соціальна справедливість; політичний суверенітет, що належить кожному народу; право націй на самовизначення і свободу соціального вибору⁹.

Серєда В. вважає загальнолюдські цінності зведенням морально-етичних принципів, що дозволяють різним людям мирно уживатися в колективі. Дослідник наголошує на тому, що розвиток загальнолюдських цінностей визначає розвиток усієї цивілізації та її перспективи. Таким чином, спрямування навчально-виховного процесу у вищій школі повинно бути на засвоєння саме загальнолюдських (загальнопланетарних) цінностей¹⁰.

Дослідник Зеленов Є. стверджує, що загальнолюдські цінності - це система аксіологічних максим, зміст яких не пов'язаний безпосередньо з конкретним історичним періодом розвитку суспільства чи конкретною етнічною традицією, але, наповнюючись в кожній соціокультурній традиції власним конкретним значенням, відтворюється, проте, в будь-якому типі культури як цінність. Основоположною цінністю у всі часи людській історії було саме життя і проблема його збереження і розвитку в природній і культурній формах¹¹.

Таким чином, в сучасну епоху глобальних змін особливого значення набувають абсолютні цінності добра, краси, істини і віри як фундаментальні підстави відповідних форм духовної культури, що передбачають гармонію, міру, рівновагу цілісного світу людини і її конструктивного життєзатвердження в культурі.

Пріоритет в усі часи надавався моральним цінностям, які визначають життєздатність суспільства, повсякденну поведінку людей, регулюють соціальні конфлікти, забезпечують раціональність і людяність способу життя. Критеріями цих цінностей є не лише уявлення про такі

⁹ Скородумова Т.В. Европейская цивилизация и общечеловеческие ценности // Кантовские чтения в КРСУ (22 апреля 2004 г.); Общечеловеческое и национальное в философии: II международная научно-практическая конференция КРСУ (27-28 мая 2004 г.). Материалы выступлений / Под общ.ред. И.И. Ивановой. – Бишкек, 2004. – С. 183-187.

¹⁰ Серєда В. Развитие общечеловеческих ценностей. [Електронний ресурс] Режим доступу до журн. http://zhurnal.lib.ru/s/screda_wladimir_afanasxewich/asrf23.shtml

¹¹ Зеленов Є.А. Загальнолюдські цінності – основа планетарного виховання студентської молоді [Електронний ресурс] Режим доступу. http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum./domtp/2009_1/Zelenov.p...

моральні якості, як доброзичливість, повага до людської гідності, милосердя, доброта, людяність, толерантність, порядність, вміння прощати, не чинити зла, а й практичні дії, вчинки, мотиви, стимули і наміри людей¹².

Тому, в процесі професійної підготовки майбутній педагог має усвідомити, що пріоритет загальнолюдських цінностей закладається у стратегію і тактику розвитку сучасної системи освіти, серед них - Віра, надія, любов, гідність, сумлінність, правдивість, досконалість, чесність, милосердя, життя, справедливість тощо. У християнстві вони репрезентовані Десятьма Заповідями Божими. Моральність є внутрішньою ціннісною основою духовності, культури суб'єкта, яка спрямовує людську активність на утвердження самоцінності особистості усвідомлення обов'язків людини перед іншими людьми, перед Батьківщиною, суспільством, природою. У ставленні до особистості моральність виступає метою, перспективою її вдосконалення і, насамкінець, вимогою¹³. Пріоритет сучасної моральності - загальнолюдські гуманістичні цінності. Особливе значення має розвиток потреби в емоційному і духовному контактах з людьми, потреба у самоповазі та співпереживанні людям, що виявляється у гуманній поведінці, вияві поваги до людської гідності, людяності, бажанні допомогти, прояві довіри, толерантності.

Специфіку ціннісного відношення можна бачити на прикладі духовних цінностей, особливо "вищих". Вони безпосередньо пов'язані з суспільними відносинами, і в цілому можна сказати, що за запитанням про цінності ховається проблема взаємовідношень особи та суспільства. Словосполучення "вищі цінності", як правило, вживається поряд з прикметником "вічні". По суті, вічність в цьому випадку має якість загальнолюдськості. Їх часто називають непорушними, але не тому, що всі їх дотримуються, а через те, що лише за умови, що вони є нормами для більшості, людство взагалі може вижити як спільнота.

Загальнолюдські цінності спонукають майбутнього педагога до самореалізації, самовдосконалення, любові до професії, до оточуючої дійсності, до природи, допомагають розібратися у сенсі людського буття. Загальнолюдський характер виявляється в тому, що майбутні педагоги мають усвідомити себе як частину всієї планети, як активну складову ноосфери, мати відповідальність за свої вчинки перед усім людством, спів-

¹² Марченко Т.В. Формування загальнолюдських гуманістичних цінностей як пріоритет сучасної моральності [Електронний ресурс] Режим доступу. <http://intkonf.org/marchenko-tv-formuvannya-zagalnolyudskih-guman...>

¹³ Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень.: Юрінком Інтер, 2008. С. 527.

відносити у своєму світосприйнятті загальнолюдське та національне. Відчуття себе як громадянина світу, сформованість планетарного мислення, толерантність у ставленні до інших людей, націй, народів - це далеко не повний обсяг питань загальнолюдського.

Досягнення певного рівня засвоєння загальнолюдських цінностей залежить від впливу багатьох чинників, зокрема: розвитку загальної та гуманістичної культури, специфіки особистісної біографії суб'єкта, загальної спрямованості розвитку соціуму, країни, держави, цивілізації, педагогічної майстерності та ціннісних установок викладачів, батьків, взагалі дорослих, з якими стикається молодь тощо. Однак найбільш впливовий - педагогічне керівництво процесом формування системи ціннісних орієнтацій у тому числі загальнолюдських цінностей.

Національні цінності виявляються у повазі до рідної мови, історії свого народу, його культурних традицій тощо і забезпечують як духовну єдність поколінь так і процес формування національної самосвідомості¹⁴, серед них - українська ідея, державна незалежність, почуття національної гідності, історична пам'ять, повага до державної символіки, любов до рідної культури, мови, традицій, сприяння розквітові духовного життя українського народу тощо. В. Кремень зазначає, що в якості повноцінних заходів для дослідження проблеми національної ідеї в соціокультурному бутті людини філософія людиноцентризму використовує не лише гносеологічні принципи, а й методи моралі, релігії, мистецтва. І в цьому плані філософія людиноцентризму не дана а задана: сутність її виявляється через метафілософський синтез різноякісних підходів до дослідження національного життя й культури. І результатом такого синтезу є вже не просто системне, а енциклопедичне розуміння національної ідеї як сукупності різних системних, духовних способів національного буття.

Національні цінності базуються на світових цінностях і підпорядковані меті приєднання до загальнолюдської культури, оскільки нормальна національна самосвідомість вільно сприймає всі культурно-духовні цінності людства. Саме у такий спосіб поєднується загальнолюдське і національне. Сьогодні кожному зрозуміло, що взаємодія національного і загальнолюдського становить основу традицій формування духовного світу підростаючих поколінь у вихованні народу, незалежно від його національної належності. Найбільш рельєфно ці процеси виявляються на певних етапах історичного розвитку різних народів, їх взаємодії з народами-сусідами.

¹⁴ Кремень В. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. / В. Кремень. – К.: Грамота, 2007. – С. 11.

Для того щоб глибше зрозуміти національно-психологічні особливості культурного середовища, в якому треба будувати свою діяльність, майбутньому педагогові треба глибоко й уважно вивчати літературні, історичні, політично-громадські та інші витоки формування та розвитку народу, його контакти з народами-сусідами. Такий підхід дасть змогу запобігти помилок, що пов'язані з особливостями соціальної психіки і характером людей, їх ставленням до морально-етичних та соціально-правових норм суспільного життя. Поверхове знання традицій і звичаїв народів може привести до конфліктів не тільки міжнародного характеру, а й побутового. Нерозуміння етики та культури одного народу іншими і, навпаки, несподіваний збіг у трактуванні моральних ідеалів між народами, навіть якщо вони не мають спільних кордонів і безпосередніх контактів, також можуть спричинити непорозуміння.

Розвиток *громадянських цінностей* пов'язаний з вихованням у студентів глибокого почуття любові до України, її народу, формуванням якостей громадянина-патріота; формування високої правової культури, правосвідомості; стимулювання внутрішніх зусиль до саморозвитку і самовиховання. Серед провідних громадянських цінностей виділяють свободу, пошану до Закону, свободу слова, права людини, суверенітет особи, рівність громадян, самовідповідальність людини, толерантне ставлення, пошану праці тощо. Відповідно зміст навчання і виховання майбутніх педагогів має бути спрямованим на культивування в них почуття, волі й життєвих настанов в руслі патріотичної самосвідомості, творчо стверджувати в них духовне життя свого народу - сприймати українську мову й історію, українську державність і правосвідомість, українське світосприймання, пісню, літературу й культуру як свої власні. Виховання у молоді почуття патріотизму, відданості справі зміцнення державності, активної громадянської позиції нині визнані проблемами загальнодержавного масштабу. Головною тенденцією у змісті патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до свого народу, Батьківщини, держави, нації.

Важливе значення у розвитку особистості майбутнього педагога мають *сімейні цінності*. Ціннісні засади стародавньої української родини охарактеризував О. Вишневський, зокрема: українська родина будувала своє життя в тісній єдності зі своїм народом; українській родині завжди був властивий демократизм стосунків; в українській родині з давніх давен діяв закон опіки; життя в українській родині будувалось на засадах працьовитості і природовідповідності¹⁵. Серед сучасних провідних сімейних

¹⁵ Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: Навч. посіб. / О. Вишневський. – 3-тє вид., доопрац. і доп. – К.: Знання, 2008. – С. 317-321.

цінностей вчені визначають подружню вірність, піклування про дітей, піклування про батьків, демократизм стосунків, повагу до прав дитини і старших, гостинність тощо. Саме вони мають пронизувати зміст навчання і виховання студентської молоді.

Провідною цінністю у змісті навчання і виховання майбутніх педагогів має визнаватися *цінність особистості*. Вона дійсно є найвищою цінністю серед інших цивілізаційних цінностей, має певну будову, атрибути, функції, генезис і спроб функціонування, є джерелом і творцем інших, периферійних щодо неї духовних і матеріальних цінностей, а через їх продукування - і суб'єктом творення самої себе як центральної цінності¹⁶. Психологічна культура є здатністю особистості свідомо засвоювати, зберігати, примножувати, актуалізувати і передавати психологічну цінність особистості як сутнісну людську силу, найпотужніший ресурс, потенціал, який забезпечує підвищення ефективності поведінки, предметної діяльності і життєдіяльності. У змісті навчання і виховання майбутніх педагогів пріоритетними мають бути цінності життєспрямованості й мотивації життєдіяльності, цінності сфери усвідомлення змісту, мети процесу діяльності, цінності реалізації процесу діяльності, цінності, репрезентовані індивідуальними якостями суб'єкта діяльності.

Серед *екологічних цінностей*, які необхідно формувати у майбутніх педагогів у процесі навчання і виховання - єдність людини і природи, увага до власного здоров'я, прихильність до спорту і фізичної праці, здоровий спосіб життя, дбайливе ставлення до усього живого на Землі, відчуття краси природи, оволодіння знаннями про основні екосистеми Землі, участь у природоохоронній діяльності, пізнання і охорона довкілля тощо.

Висновок

Узагальнюючи, зазначимо, що досягнення певного рівня засвоєння системи цінностей особистості залежить від впливу багатьох чинників, зокрема: розвитку гуманістичної культури, особистісних якостей суб'єкта, спрямованості розвитку соціуму, держави, цивілізації, ціннісних установок викладачів, батьків, взагалі дорослих в оточенні яких знаходиться учень. Однак найбільший вплив має педагогічне керівництво процесом

¹⁶ Рибалка В.В. Аксіологічні основи психологічної культури особистості: Навч.-метод. посіб. / В.В. Рибалка. – К.: АПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих; Ін-т обдарованої дитини; АПН і МОН України, Укр. наук.-метод. центр практ. психології і соц. Роботи. – Чернівці: «Технодрук», 2009. – С. 11.

формування системи ціннісних орієнтацій, саме тому у зміст професійної підготовки вчителя для майбутнього необхідно закладати аксіологічні основи.

Бібліографія

1. Бех І. Духовні цінності в розвитку особистості /Іван Дмитрович Бех // Педагогіка і психологія. - 1997. -№ 1.-С. 127-130.
2. Бех І.Д. Почуття цінності іншої людини як моральний пріоритет особистості /Іван Дмитрович Бех // Початкова школа. - 2001. - No 12. - С. 24-26.
3. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки / О. Вишневський: Навч. посіб. - 3-тє вид., доопрац. І доп. - К.: Знання, 2008. - 568 с.
4. Зеленов Є.А. Загальнолюдські цінності - основа планетарного виховання студентської молоді [Електронний ресурс] Режим доступу. http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum./dorntp/2009_1/Zelenov.p.
5. Караковский В.А. Воспитание? Воспитание... Воспитание!: Теория и практика школьных воспитательных систем / В.А. Караковский, Л.И. Новикова, Н.Л. Селиванова; [под общ. ред. Н.Л. Селивановой]. - М.: Педагогическое общество России, 2000. - 256 с.
6. Кирьякова А.В. Теория ориентации личности в мире ценностей / А.В. Кирьякова: Монография. - Оренбург, 1996. - 190 с.
7. Кремень В. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. / В. Кремень. - К.: Грамота, 2007. - 576 с.
8. Крижко В.В., Мамаева І.О. Аксіологічний потенціал державного управління освітою / В.В. Крижко, І.О. Мамаева. Навч. посібник. - К.: Освіта України, 2005. - 224 с.
9. Класифікація цінностей. Вищі цінності та їх роль у суспільстві / Основи філософських знань [Електронний ресурс] Режим доступу, <http://subject.com.ua/philosophy/osnovi/155.html>
10. Марченко Т.В. Формування загальнолюдських гуманістичних цінностей як пріоритет сучасної моральності [Електронний ресурс] Режим доступу, <http://intkonf.org/marchenko-tv-formuvannya-zagalno-lyudskih-guman>
11. Рибалка В.В. Аксіологічні основи психологічної культури особистості: Навч.-метод. посіб. / В.В. Рибалка. - К.: АПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих; Ін-т обдарованої дитини; АПН і МОН України, Укр. наук.-метод. центр практ. психології і соц. Роботи. - Чернівці: «Технодрук», 2009. - 228 с.
12. Серєда В. Развитие общечеловеческих ценностей. [Електронний ресурс] Режим доступу до журн. http://zhurnal.lib.iu/s/sereda_wladmiir_afanasxewich/asri2
13. Скородумова Т.В. Европейская цивилизация и общечеловеческие ценности // Кантовские чтения в КРСУ (22 апреля 2004 г.); Общечеловеческое и национальное в философии: II международная научно-практическая конференция КРСУ (27-28 мая 2004 г.). Материалы выступлений / Под общ. ред. И.И. Ивановой. - Бишкек, 2004. - С. 183-187.

14. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень.: Юрінком Інтер, 2008. - 1040 с.
15. Encyklopedia aksjologii pedagogicznej, Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne, Radom 2016.- 1572 p.

Ключові слова: цінності, особистість, вчитель, гуманізм, культура, духовність, мораль, аксіологічне мислення, соціальне і природне середовище, класифікація цінностей.

У вступі обґрунтовано актуальність формування вчителя для майбутнього на аксіологічних засадах, пріоритетним визначено підхід щодо гуманізації педагогічної освіти на основі розвитку свідомості, культури мислення і культури почуттів особистості майбутнього вчителя. В основній частині проаналізовано різні підходи до класифікацій цінностей та обґрунтовано необхідність формування у вчителя майбутнього системи цінностей, серед яких загальнолюдські, національні, громадянські, сімейні, особистісні, екологічні.

Axiological basis for the formation of teachers for the future

Keywords: values, personality, teacher, humanity, culture, spirituality, morality, axiological thinking, social and natural environment, classification of values.

In the introduction, the urgency of teachers for the future development on axiological principles is substantiated. As a priority, an approach for the humanization of teacher education through the development of consciousness, culture of thinking and culture of the individual sensibility of a teacher for the future is defined. In the main part the different approaches to classification of values are analyzed. The necessity of developing the system of values in a teacher for the future, including human, national, civil, family, personal, environmental ones is grounded.

Podstawy aksjologiczne formacji przyszłych nauczycieli